Maarit Kallio-Savela, Kyösti Värri

Lausunto
24.11.2020
1058/03/2020

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Oppivelvollisuuden laajentamisen kustannukset: Miten esitetyt määrärahat riittävät uusien tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen ja minkälaisia taloudellisia haasteita uudistuksen toimeenpanoon mahdollisesti liittyy?

Suomen Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Koronakriisin vaikutukset julkiseen talouteen

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että koronakriisiä seuraa pitkäaikainen tarve tasapainottaa julkista taloutta. Lisäksi sekä ammatillisen että lukiokoulutuksen valtionosuusrahoitusta on edellisten hallituskausien aikana leikattu. Julkisen talouden tasapainotustoimenpiteet tulevat todennäköisesti kohdistumaan myös palveluiden rahoitukseen. Vaarana on, että tasapainotustoimenpiteiden seurauksena julkisten palveluiden perusrahoitusta vähennetään jatkossa huomattavasti enemmän kuin nyt toteutettaviin uudistuksiin suunnataan lisärahoitusta. Tämä johtaisi siihen, että jatkossa kunnat joutuisivat järjestämään nykyistä enemmän palveluita alemmalla kokonaisrahoituksella, mikä rapauttaisi palveluita. Poikkeusoloissa olisi parempi keskittyä turvaamaan olemassa olevat palvelut ja niiden rahoitus, ei lisäämään kuntien tehtäviä ja velvoitteita.

Kaikkein kriittisimmät kysymykset: aikataulu ja rahoitus

Kuntaliitto näkee esityksen sisältävän useita haasteita, mutta niistä kaksi on kaikkein oleellisimpia lainsäädännön onnistuneen toteutuksen kannalta. Hallituksen esityksessä ongelmallisimpia ovat ehdotettu toimeenpanoaikataulu ja rahoituksen riittävyys.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kustannukset

Kuntaliitto toteaa, että uudistuksen toteuttamisen kustannukset on aliarvioitu. Kuntaliitto toteaa, että hallituksen esitykseen sisältyvistä kustannuksista puuttuu hieman yli 10 miljoonaa euroa. Lisäksi esitys kohtelee eri joukkoliikennetoimijoita ja kuntia eriarvoisesti ja siirtää 1,5 miljoonaa euroa joukkoliikennekustannuksia kunnille. Kustannukset on tarkistettava oikealle tasolle ja kustannukset on korvattava täysimääräisesti kunnille sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjille.

Mikäli hallitus ei varaa uudistuksen toteuttamiseksi riittävää rahoitusta, ei uudistusta tule toteuttaa. Toissijaisesti on myös tutkittava mahdollisuudet vähentää kustannuksia esimerkiksi etuuksia karsimalla.

Hallitus on 19.11.2020 (HE 227/2020) täydentänyt esitystään valtion vuoden 2021 talousarvioksi. Tällöin hallitus ei ole esittänyt lisättäväksi oppivelvollisuusuudistuksen rahoitusta, vaan sen sijaan hallitus esittää osan (4,75 milj. €) vuodelle 2023 suunnitellusta rahoituksesta siirtämistä vuodelle 2021. Kuntaliitto pitää valtionrahoituksen pientä aikaistamista sinällään perusteltuna, mutta esitettyä muutosta riittämättömänä. Se ei ratkaise ongelmaa alimitoitetun rahoituksen osalta, eikä myöskään ole riittävä vuoden 2021 rahoituksen osalta.

Toimeenpanon tuki

Oppivelvollisuuden laajentaminen on mitä suurimmassa määrin rakenteellinen ja pedagoginen uudistus. Kuntien ja alueiden tulee yhteistyössä löytää uudenlaiset toimintaprosessit, jotta jokainen perusopetuksen päättävä aidosti jatkaa opintojaan toisen asteen koulutuksessa ja suorittaa siellä tutkinnon. Toimeenpanoon tarvitaan kansallisen tason tukea ja määrärahan varaamista vuodesta 2021 alkaen valtion talousarvioon toimeenpanon tukemiseen.

Toimeenpanon aikataulu

Oppivelvollisuuslaki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2021. Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettava laki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2022.

Kuntaliitto pitää oppivelvollisuuslain voimaantulon aikataulua liian kireänä. Oppivelvollisuusiän nostamista tulee siirtää koronatilanne ja sen vaikutukset huomioiden. Kuntaliiton käsityksen mukaan laki voisi tulla voimaan aikaisintaan 1.8.2022. Tällöin uudistus toteutuisi samaan aikaan tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen uudistuksen kanssa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus ja kulttuuri

Maarit Kallio-Savela
erityisasiantuntija